

Justis – og beredskapsdepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

18 MAR 2013

Vår ref.

Deres ref.

Dato:

STST

Jan Austad

15.03.2013

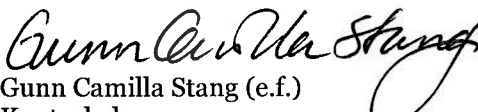
HØRINGSUTTALELSE OM ENDRING I POLITILOVEN §14

Kirkens Bymisjon har mottatt forslaget til endringer i politiloven §14 og takker for tilliten som høringsinstans.

Vedlagt følger Kirkens Bymisjons hørings svar vedrørende forslag til endring i politiloven §14 (adgang til å pålegge meldeplikt for pengeinnsamling og til å regulere pengeinnsamling på offentlig sted).

Med vennlig hilsen
Stiftelsen Kirkens Bymisjon

Sturla J. Stålsett (sign)
Generalsekretær

Gunn Camilla Stang (e.f.)
Kontorleder

Høringsuttalelse om endring i politiloven

(adgang til å pålegge meldeplikt for pengeinnsamling og til å regulere pengeinnsamling på offentlig sted)

Kirkens Bymisjon har mottatt forslaget til endringer i politiloven §14 og takker for muligheten til å gi tilbakemelding på forslaget.

Slik vi leser endringsforslaget er det todelt: man ønsker å understreke den allerede eksisterende muligheten politiloven gir til å gjennom politivedtektene lage ordninger om meldeplikt. Og man gir mulighet til å gi vilkår for tiggingen. Vi har kommentarer knyttet til begge endringene.

Vilkår

Kirkens Bymisjon vil advare sterkt mot en lovendring som medfører at det kan innføres vilkår for tiggingen. Etter vårt skjønn gir det eksisterende lovverket allerede tilstrekkelige muligheter til å slå ned på adferd som forstyrrer ro og orden, hindrer fremkommelighet, eller som truer enkeltmenneskers eller allmennhetens sikkerhet. Ved mistanke om kriminalitet har politiet allerede hjemmel til å gripe inn.

Vi opplever videre det foreliggende endringsforslaget som vagt og mener det gir svært vide fullmakter som i praksis kan bli utfordrende for politiet å håndtere. Det vil også kunne bli krevende for den som tigger å skulle holde orden på hva som gjelder i hvilke områder til hvilke tider. Vi erfarer allerede i dag at personer som tigger opplever usikkerhet med hensyn til hvilken adferd som det blir slått ned på og ikke. For å kunne være lovlige mennesker er vi avhengige av å vite hvilken adferd som er ulovlig. Vi frykter at en ved å utarbeide vilkår for tigging vil bidra til å skape ytterligere usikkerhet og forvirring. Vi advarer mot å gjøre situasjonen for de som tigger vanskeligere og mer uforutsigbar enn den allerede er.

Det finnes allerede i dag mange områder som er i skjæringspunktet mellom offentlig og privat område der tigging ikke tillates. Eksempler på slike steder er offentlig kommunikasjon, i kjøpesentre og på stasjoner. Dette er steder det ferdes mange mennesker og som derfor er attraktive steder å tigge. Det vil skape en enda mer utfordrende situasjon om områdene man kan tigge på innskrenkes ytterligere.

Meldeplikt

Kirkens Bymisjon har i tidligere høringsuttalelser frarådet innføring av meldeplikt for den som skal tigge. Vår holdning til dette er ikke endret.

Grovt sett kan man dele de som tigger i to grupper; fattige tilreisende østeuropeere og rusavhengige. De vil ha ulike utfordringer i møte med en eventuell meldeplikt.

Kirkens Bymisjon har de siste årene inkludert tilreisende fattige østeuropeere i sine gatenære tiltak. Vi lærer gjennom dette arbeidet stadig mer om disse gruppene og deres situasjon. Det er vår erfaring at mange har liten kunnskap om Norge og norske forhold, spesielt de som er her for første gang. Erfaringen er også at mange er svært opptatt av å finne ut av hvordan de kan opptre på måter som medfører minst mulig problemer. En forutsetning er at informasjon gis på et språk de forstår, at en tar hensyn til at en del ikke kan lese- og skrive, og at meldepliktsystemet er enkelt å

følge opp. Dersom disse forutsetningene er til stede tror vi mange i gruppen utenlandske borgere vil følge opp en ordning med meldeplikt.

De som ved en meldeplikt vil være mest utsatte er de som er i Norge alene, og de som har dårligst erfaringer med ulike myndighetspersoner og hjelpetiltak, og som av den grunn vil vegre seg for kontakt eller som ikke vil få informasjon om meldeplikten.

Gruppen rusavhengige som tigger i Oslo har ofte også dårlig psykisk helse. Av ulike grunner kan noen av dem ha en høy terskel for å møte opp på offentlige kontorer. Mange lever kaotiske omskiftelige liv og har problemer med å ta vare på tingene sine –deriblant også ID-kort og andre papirer. I tillegg er tigging en leilighetsaktivitet for flere i denne gruppa. De kan tjene penger på å selge =Oslo en dag, på å tigge en annen og på noe annet en tredje. For mange er å tigge en nødløsning, eksempelvis for å få den nødvendige startkapitalen for å selge =Oslo-magasiner. Vi tenker at denne gruppen kanskje vil kunne ha vel så store utfordringer med å følge opp en ordning med meldeplikt som de først nevnte gruppene.

For begge gruppene gjelder at det er de som er sykest eller de som har minst ressurser i møte med offentlige systemer som vil bli rammet. De som ikke oppfyller meldeplikten blir kriminalisert og kan bli bøtelagt om de ber forbi passerende om pengehjelp.

Vi vil understreke at det er viktig at eventuelle meldepliktsordninger er innrettet slik at de ikke medfører økt mistenkeliggjøring eller påfører ytterligere ubehag for den som skal tigge. Å tigge er skambelagt og sårbart for den det gjelder, og det er viktig at en slik ordning ikke medfører unødig ekstra belastninger. Ordningen må videre gjøres lett tilgjengelig og forståelig for dem det gjelder. Man må ta hensyn til at det er ulike grupper mennesker som tigger, og at disse gruppene har ulike behov og ressurser knyttet til å følge opp en slik meldeplikt.

Kirkens Bymisjon tror ikke innføringen av meldeplikt faktisk vil medføre en stor reduksjon i antall mennesker som tigger slik formålet med lovendringen er beskrevet. Endringsforslaget innebærer bare en plikt til å melde fra om innsamlingen på forhånd, og innebærer altså ingen risiko for avslag for melderens. Vi tror de fleste tilreisende vil følge opp en slik registreringsordning. Vi mener at eksempelvis ordningen med akuttovernatting hos Frelsesarmeen etter først ha innhentet rekvisisjon på Legevakta i Oslo viser at gruppen tilreisende er flinke til å både spre informasjon om hva som gjelder og hvordan ordningen fungerer, og til å faktisk følge den opp. Til sammenligning erfarer vi at organiseringen av akuttovernattingsordningene gjør sengene for vanskelige å nå for en del norske rusavhengige. Øst - Europeiske tilreisende reiser ut fordi de mangler andre inntektsmuligheter, og de overkommer langt større hindringer i sitt dagligliv enn en slik registreringsordning.

Meldeplikt er allerede innført i flere byer i Norge. Det foreligger altså hjemmel til dette i politiloven slik den er utformet i dag. Det er derfor vanskelig for oss å forstå grunnlaget for å endre politiloven.

Vi kan videre heller ikke se at det fremgår i høringsbrevet hvordan meldeplikt har hatt en positiv innvirkning for de beskrevne byene. Flere rapporterer også at meldeplikten ikke har hatt den ønskede virkningen. Fra Bergen vises det til tall som faktisk viser en liten oppgang i antall meldinger på pengeinnsamling siden 2010 (fra

23 i 2010 til 30 i 2012) , mens det er annen meldepliktig aktivitet som går ned. Det fremgår ikke hvilken annen uønsket aktivitet man eventuelt har sett en nedgang i. Når man i tillegg tar med at det vil kreve ressurser å administrere en slik ordning stiller vi oss undrende til grunnlaget for denne foreslåtte lovendringen.

Vi vil i tillegg peke på at erfaringsgrunnlaget fra de byene som har innført meldeplikt, bygger på et svært lavt antall personer, og at det derfor ikke er mulig å avlede klare konklusjoner ut fra dette vedrørende virkningen av meldeplikten. Samtidig er det vårt inntrykk at politiet i liten grad klarer eller ønsker å prioritere arbeidet med meldeplikt, i de kommunene der dette er innført. Dette er et ekstra argument mot innføring av meldeplikt, da ingen er tjent med restriksjoner som ikke følges opp.

Videre kommentarer

Kirkens Bymisjon støttet opphevelsen av løsgjengerloven og den bakenforliggende erkjennelsen av at tigging er uttrykk for fattigdom og nød. Man understreket da løsgjengerloven ble opphevet at tigging handlet om fattigdom og sosial nød, og at alternativene til å tigge ofte ville være kriminalitet og prostitusjon. Fattigdom og nød skulle derfor først og fremst avhjelpes med sosialpolitiske virkemidler. Kirkens Bymisjon er derfor glade for at Justis- og beredskapsdepartementet stadfester at de fortsatt vil følge denne linja. Tigging er en lovlig aktivitet i Norge og at man ikke ser noe grunnlag for å gjeninnføre et forbud.

Kirkens Bymisjon vil understreke at denne viktige erkjennelsen om fattigdom ikke er mindre relevant i møte med den nye fattigdommen vi står overfor: fattige østeuropeere, ofte rumenske rom. Dette dreier seg ofte om mennesker i svært vanskelige livssituasjoner og som har få alternative inntektskilder. Kirkens Bymisjon har forståelse for at det er utfordrende å møte mennesker som trenger bistand men som ikke favnes av vårt velferdssystem. Vi har også forståelse for at kriminalitet utført av omreisende er stor utfordring for politiet. Likevel vil vi understreke behovet for å holde de ulike handlingene og menneskene fra hverandre og å møte også fattige tilreisende personer med en sosialpolitisk tilnærming. Mange av de som tigger i Norge er i svært vanskelige livssituasjoner og er ekskludert av mange av hjelpetiltakene fordi de ikke er bosatt i Norge. En utredning av behovet for sosialpolitiske tiltak samt en større kunnskapsinnhenting om tigging støttes derfor av oss.

Mange av utfordringene tilreisende østeuropeere møter i Norge er ikke knyttet til selve tiggingen men til det å være fattig i et dyrt og gjennomregulert samfunn der det ikke finnes billige overnattingssteder, få offentlige toaletter og sanitæranlegg, og der lavterskelarbeid er forbeholdt de som har rusproblemer. Videre er rombefolkningen utsatt for stigmatisering også i Norge. Vi har flere eksempler på at de ikke får innfridd de rettighetene de har krav på som EØS-borgere i Norge. Vi tror derfor at økt fokus på kunnskap, sosiale tiltak og informasjon og samhandling med dem det gjelder, vil kunne avhjelpe noe av det som oppleves problematisk knyttet til tiggingen og de som tigger.

Kirkens Bymisjon ønsker byer med rom for alle. Det skapes ikke gjennom å lage områder der en type adferd som ellers er lovlig skal forbys. Dette er spesielt

problematisk knyttet til en adferd som tigging siden den er så sterkt forbundet med fattigdom og etnisitet som den er i Norge i dag.

Den norske debatten om tigging handler i all hovedsak om fattige mennesker fra Romania, ofte rom. Denne gruppa nevnes også spesielt gjentatte ganger i høringsbrevet. I møte med en så diskriminert folkegruppe som rom i Europa, bør vi være spesielt varsomme med signaler som understreker at noen folkegrupper er mindre ønsket eller akseptert enn andre. Regelverk og ordninger som særlig rammer enkelte folkegrupper bør ikke innføres.

Konklusjon

Kirkens Bymisjon kan ikke anbefale de foreslåtte endringene i politiloven. Våre motforestillinger er i hovedsak knyttet til at det rammer allerede svært utsatte mennesker. Dessuten bør den økende rasismen overfor rombefolkningen i Europa føre til at vi i Norge er ekstra tilbakeholdne med tiltak som kan oppfattes å ha som formål å ramme en enkelt folkegruppe.

Kirkens Bymisjon er generelt imot forbud mot symptomer på fattigdom. Slike utfordringer må imøtegås på andre måter. Også når det gjelder mennesker som ikke rammes inn av rettigheter i vårt velferdssystem.

Dersom man innfører en meldeplikt forutsettes det at den ikke fører til økt mistenkeliggjøring og at den gjøres mest mulig tilgjengelig for dem den angår, eksempelvis gjennom samarbeid med ulike lavterskeltilbud og frivillige organisasjoner. Videre advarer vi mot å gi mulighet til å innføre vilkår som gjør situasjonen enda vanskeligere og mer uforutsigbar for den som ser seg nødt til å tigge.